ТАМ, ДЕ Є ВОДА, – Є МАЙБУТНЄ!

АЛЬМАНАХ

творчих робіт
дитячо-юнацького конкурсу

«СІВЕРСЬКИЙ ДОНЕЦЬ – ОЧИМА МОЛОДІ»

This publication is dedicated to the 20th anniversary of Siverskyi Donets Day, the official date of which – September 21 – was established by the State Agency of Water Resources of Ukraine.

The Siverskyi Donets is the main river of eastern Ukraine and the region's sole water source; it sustains millions of people, supports the economy, and nourishes the area's unique natural landscapes – from chalk hills to protected forests. Preserving every drop of this water is fundamental to our survival and future recovery.

For two decades, despite all the difficult times and challenges, Siverskyi Donets Day has united passionate hearts every year to protect this priceless natural resource.

Young people from the Siverskyi Donets region – specifically the Kharkiv, Donetsk, and Luhansk oblasts – eagerly contribute to the preservation of eastern Ukraine's main waterway by participating in the annual «Siverskyi Donets Through the Eyes of Youth» contest, held as part of Siverskyi Donets Day events. In peacetime, the contest attracted over a thousand participants annually.

Over the course of two decades, its organizers – the Siverskyi Donets Basin Administration of Water Resources and the NGO «Siverskyi Donets – Rebirth» – have established fruitful cooperation with educators and parents to shape the environmental awareness of young Ukrainians and foster environmentally responsible citizens.

Over the years, an entire generation of environmentally conscious young people has grown up; through the power of the word and artistic imagery, they are learning and teaching others to value and protect this unique water gem of eastern Ukraine.

The most outstanding competition projects by youth, brought together in such publications, serve as a motivating factor for many people, uniting them in the effort to preserve a shared natural treasure – the Siverskyi Donets River.

The 20th anniversary «Siverskyi Donets Through the Eyes of Youth» contest (2026) was held under the slogan «Where there is water, there is a future!» and, even amidst Russia's full-scale armed aggression, brought together over 100 talented participants.

Entries arrived both from frontline communities in the Donets region and from other parts of Ukraine – sent by young compatriots forced to leave their native lands due to evacuation. Yet, in heart and soul, they remain at home on the land ravaged by the enemy, and their thoughts with the long-suffering Siverskyi Donets.

Despite distances and circumstances, we all managed to unite in caring for our shared river, thanks to the support of German partners for this year's contest under the auspices of the project «Environmental Education for a Sustainable Future: Supporting Youth and Educators in Frontline Communities». The project is implemented by the Academic Network Eastern Europe (akno e.V.), which has been running the international SCIENCE AT RISK Emergency Office initiative since 2022.

And the slogan of the 2026 children's and youth contest – «Where there is water, there is a future!» – stands as a symbol of our resilience, strength, and faith in Ukraine's recovery!

Державне агентство водних ресурсів України

Басейнова рада Сіверського Дінця та Нижнього Дону

Сіверсько-Донецьке басейнове управління водних ресурсів
1961-2026
65 років на варті Сіверського Дінця

ГО «Сіверський Донець – відродження»

Academic Network Eastern Europe Ukraine

Альманах

творчих робіт дитячо-юнацького конкурсу
«Сіверський Донець – очима молоді»

до 20-річчя Дня Сіверського Дінця

20 років спільних дій

День Сіверського Дінця

2026

ДОРОГІ ДРУЗІ!

Щиро вітаю з 20-річчям відзначення Дня Сіверського Дінця – головної водної артерії сходу України, четвертої за величиною річки нашої держави, правої та найбільшої притоки Дону!

Вода була і залишається основою життя та існування нашого довкілля. В умовах сьогоденних викликів і випробувань – глобальних кліматичних змін, гострого маловоддя та руйнівної війни рф – водні ресурси мають критично важливе значення. Цьогоріч ми відзначили 35-річчя Незалежності України, 12 років з яких ми протистоїмо російському загарбнику, відстоюючи право на суверенітет і територіальну цілісність. Боротьба за свободу тісно пов'язана зі здатністю захистити власні ресурси, а збереження води є основою стійкості держави. За мирних часів Сіверський Донець забезпечував потреби у прісній воді населення та агропромислового комплексу Харківщини, Донеччини та Луганщини.

А з повномасштабним російським вторгненням річка стала справжнім природним форпостом України, допомагаючи нашим захисникам стримувати ворога та боронити рідний край.

Сьогодні це джерело життя як ніколи потребує нашої уваги, захисту та рішучих дій. Повною мірою оцінити наслідки злочинних дій ворога ми зможемо після Перемоги та деокупації, але вже зараз активно вибудовуємо стратегію повоєнного відновлення.

За 20 років День Сіверського Дінця став потужною надійною платформою для конструктивного діалогу влади і громад регіону, обговорення проблемних питань та екологічних викликів задля збереження водних ресурсів сходу України.

Уже дев'ятий рік поспіль День Сіверського Дінця проводиться під егідою басейнової ради Сіверського Дінця та нижнього Дону, створеної Держводагентством для об'єднання зусиль влади й громадськості у сприянні інтегрованому управлінню водними ресурсами і досягненні екологічних цілей.

День Сіверського Дінця включений до Плану управління річковим басейном Дону на 2025-2030 роки як комплекс еколого-просвітницьких заходів, серед яких і дитячо-юнацький конкурс «Сіверський Донець – очима молоді», покликаний плекати нове свідоме покоління патріотів та захисників природи.

Гасло XX ювілейного конкурсу – «Там, де є вода, – є майбутнє!» – звучить як символ нашої незламності, сили та віри у відновлення України!

Бажаю всім, хто долучається до збереження водних ресурсів, невичерпної енергії, натхнення, непохитної віри у нашу Перемогу та мирного, квітучого майбутнього у вільній і незалежній Україні! Адже там, де є вода, – є майбутнє!

Ігор ГОПЧАК,
Голова Державного агентства водних ресурсів України

ВІТАЮ ВСІХ УЧАСНИКІВ ТВОРЧОГО КОНКУРСУ «СІВЕРСЬКИЙ ДОНЕЦЬ – ОЧИМА МОЛОДІ»!

Вже 20 років поспіль цей захід згуртовує талановиту молодь навколо збереження нашого спільного природного багатства – річки Сіверський Донець. Протягом двох десятиліть, незважаючи на всі складні часи та випробування, ми щороку об'єднуємо творчі серця, щоб захистити це безцінне джерело життя. За цей час виросло ціле покоління екологічно свідомих громадян, які через мистецтво, слово та власні проєкти вчаться цінувати й оберігати унікальну водну перлину сходу України.

Сіверський Донець – це серце нашого краю, яке дає життя мільйонам людей, живить міста й села, підтримує економіку та оберігає нашу унікальну природу: від крейдяних гір до заповідних лісів. Сьогодні збереження кожної краплі цієї води – це питання нашого виживання та майбутнього відновлення.

Саме тому ювілейний конкурс проходив під гаслом: «Там, де є вода, – є майбутнє!». Вода – це основа відродження. Оберігаючи нашу річку зараз, ми турбуємося про наступні покоління.

Цього року, попри будь-які виклики, творчий конкурс зібрав понад сто талановитих дітей і представників молоді. Нас не змогли розділити ані відстані, ані обставини. Конкурсні роботи надходили з рідних Донецької та Харківської областей, а також від тих юних мешканців Придінців'я, які через евакуацію наразі розсіяні по всій країні. Де б ви зараз не були, ви все одно залишаєтеся серцем вдома. І тому підтвердження – ваша любов до нашої спільної річки.

Я щиро вдячний кожному учаснику за ці неймовірні малюнки, вірші, есе, відеоролики та мотиваційні розробки, а педагогам і батькам – за підтримку талантів та екологічне виховання. Усі ваші роботи засвідчують, як сильно ви любите свій рідний край і як мрієте про квітуче майбутнє для України.

Від усього серця вітаю переможців та призерів творчого конкурсу! Ваш талант і праця заслуговують на найвищі нагороди.

Бажаю всім вам завжди вірити у власні сили та сміливо йти до своєї мрії. Нехай наш Сіверський Донець дарує вам натхнення, енергію та єднає нас усіх, де б ми зараз не були!

Олександр ЛИХАЧ,
голова басейнової ради Сіверського Дінця та нижнього Дону,
заступник директора департаменту екології та природних ресурсів
Донецької обласної державної адміністрації

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

Перед вами – альманах творчих робіт учасників дитячо-юнацького конкурсу «Сіверський Донець – очима молоді», в якій наша річка представлена крізь призму дитячого світосприйняття, підсиленого щирим переживанням за долю рідного краю і стан його довкілля.

Юні друзі Сіверського Дінця безкомпромісним поглядом, властивим лише молоді, висвітлюють екологічні негаразди, злочинні дії чи бездіяльність стосовно природи… І разом з тим конкурсні роботи оспівують неповторну красу малої батьківщини, збережену в серці як теплі спогади про домівку, покинуту через ворожу навалу… Ці творчі перлини є результатом нашої плідної взаємодії з освітянами та батьками у формуванні екологічної свідомості юних українців та вихованні ЕКОвідповідальних громадян держави.

Вже 20 років поспіль Сіверсько-Донецьке басейнове управління водних ресурсів та громадська організація «Сіверський Донець – відродження» є організаторами конкурсу «Сіверський Донець – очима молоді». Щороку він проводиться в рамках заходів до Дня Сіверського Дінця – головної річки сходу України, офіційною датою святкування якого Держводагентством визначено 21 вересня.

За ці роки зросла ціла плеяда ЕКОсвідомої молоді, яка обрала свій життєвий шлях на основі здобутих ЕКОзнань і сформованих ЕКОзвичок.

У 2026 році наш конкурс проводився за підтримки партнерів з Німеччини під егідою проєкту «Екологічна освіта для стійкого майбутнього: підтримка молоді та педагогів прифронтових громад».

Проєкт реалізовує громадська організація «Академічна мережа Східної Європи» / Academic Network Eastern Europe (akno e.V.), яка з 2022 року впроваджує міжнародну ініціативу SCIENCE AT RISK Emergency Office / «НАУКА ПІД РИЗИКОМ».

Кульмінацією проєкту і підсумком спільної ЕКОпросвітницької діяльності стало це видання, присвячене 20-річчю конкурсу в рамках заходів ювілейного Дня Сіверського Дінця 2026. Альманах має назву «Там, де є вода, – є майбутнє!», співзвучну темі цьогорічного конкурсу.

Як вода Сіверського Дінця живить наш вкрай маловодний схід України, – так і віру у повоєнне відродження рідного краю запалюють гарячі серця юних конкурсантів, готових стати рушіями позитивних змін заради мирного й квітучого майбутнього. І наше завдання – зробити все для того, аби їхні мрії і сподівання справдились, а з турботи про річку свого дитинства зросла справжня відповідальність за екологічне майбутнє всієї планети.

Сергій ТРОФАНЧУК,
начальник Сіверсько-Донецького басейнового управління водних ресурсів,
заступник голови басейнової ради Сіверського Дінця та нижнього Дону

СЛОВО ПРО СІВЕРСЬКИЙ ДОНЕЦЬ

Прекрасна – і давня, і юна –
Донеччини рідна земля.
Її унікальна природа
Всю силу віків зібрала.

Тут крейдяні гори величні,
Яскраві степи, і ліси.
Донець свої води так звично
Несе в ореолі краси.

Він скіфів застав і сарматів,
Про нього писав Геродот.
Малим Танаїсом віками
Цю річку звав грецький народ.

Оскільки у Дон він впадає,
Став «Доном маленьким» –
«Дінцем».
Водою усіх наділяє –
І лаской його ми живем.

Колись «Сіверянщина» звався
Той край, де Донець протікав.
І люди доповнили назву,
Навіки він Сіверським став.

Колись з ворогами князь Ігор
Тут бився і перемагав,
Та воїнська доля зрадлива,
Поразку й полон він зазнав.

Та вирвався сокіл із клітки,
Донець втікача врятував.
На хвилях він лагідних, теплих
Героя так ніжно гойдав.

Доніс старовинний рукопис
До нас княжу вдячність Дінцю.
І сотні віків лише користь
Приносив він людству всьому.

Три області він напуває,
Годує, їм світло дає.
Красується він берегами,
І риба в нім вільно живе.

І села, такі мальовничі,
Й красиві сучасні міста
За довгі роки в Україні
Зростали поблизу Дінця.

Три тисячі річок швидкоплинних
Належать басейну Дінця.
Немов кровоносні судини,
Вони живлять наші місця.

Красу і багатство природи
Плекаємо з ласки Дінця.
І знають усі «Святі Гори»
Та інші заповідні місця.

Коли ж на Донеччину взимку
Прийшла така люта війна,
Не знав наш Донець відпочинку,
Перепоною став ворогам.

А ворог не знає пощади,
Він води нещадно бруднить.
Донець разом з нами страждає…
Рашистів нам треба спинить.

Щоб знову прекрасним і мирним
Навіки став рідний наш край.
І сивий Донець стане чистим,
І знову наступить розмай.

І будуть нові покоління
Зростати на рідній землі.
Вони екологію краю
Будуть завжди берегти.

Сергій БОГДАН, 11 років
Лиманський ліцей № 4 Лиманської міської ради
(Донецька область)

НАЙЦІННІШИЙ ДАР БОГІВ, АБО ЛИШЕ ТОЙ НАРОД МАЙБУТНЄ МАЄ, ЯКИЙ ПРО ВОДУ І ПРИРОДУ ДБАЄ

Мій народ завжди був пов'язаний із Дінцем. Тут наші предки ловили рибу й раків, косили траву на луках, будували хати, вирощували хліб, гуляли весілля... Без цієї річки життя на сході України було б немислимим. Вона давала й дає воду для нив, поживу для худоби, місця для відпочинку та освідчень закоханих, натхнення для пісень і легенд. У народі казали: «Донець годує й напуває».

А також він був захисником. У його заплавах і байраках ховалися козаки від ворога, а ліси на його берегах були живим щитом для поселень. А ще Сіверський Донець нас навчає однієї простої істини: людина й вода – нерозривні. Хто губить ріку – губить себе.

«Наше майбутнє – у наших руках!»
Даніїл СІМЕЙКО, 12 років
Слов'янський ЗЗСО І-ІІІ ст. № 1
(Донецька область)

А люди й почали губити себе. На берегах збудували заводи, шахти, фабрики... Річка тихенько стогне від диму, отрути, сміття, а найбільше від нашої байдужості.

«Екологічна катастрофа»
Катерина ШПАК, 20 років
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

В усі часи для більшості людей найціннішим скарбом було золото. Важко заперечити цьому фактові, адже за гроші можна купити фактично все. Чим більше грошей, тим більше можливостей.

Так свого часу думав і цар Мідас, який отримав від Діоніса дар перетворювати усе, до чого торкався, на золото. Але накопичивши гори золота, він збагнув, що його чекає голодна смерть, оскільки їжа та вода, до яких торкалися його руки чи губи, відразу перетворювались на жовтий метал. Зрозумів, що є речі, які набагато дорожчі за золото. І це вода. Бо без їжі людина здатна прожити до трьох тижнів, а от без води всього лише три дні.

Страшною була смерть Мідаса, який мав стільки золота, що міг би купити всю воду світу, але не мав можливості випити її хоч краплину.

Наші предки заповідали нам дбайливе ставлення до води. Адже страшною є помста Богів за недбале ставлення до їхнього дару.

Знаємо чимало народних казок, в яких розповідається про мертві міста, які покинули люди, бо там зникла вода. Втім повернути воду буває не так легко. Інколи потрібен доброволець, який би тричі на колінах обійшов усе місто. Тільки так можна було відмолити гріх перед Богом Води.

А у казці «Іванко і цар Поганин» Іванко з Повітрулею приходять у Мертве місто, де зустрічають Чіветту, що перетворилася на бабусю. Відьма дає Іванкові завдання відновити джерело на верхівці скелі, щоб у місто повернулася вода і там знову могли жити люди. Надскладне завдання, яке виконати під силу лише казковому герою.

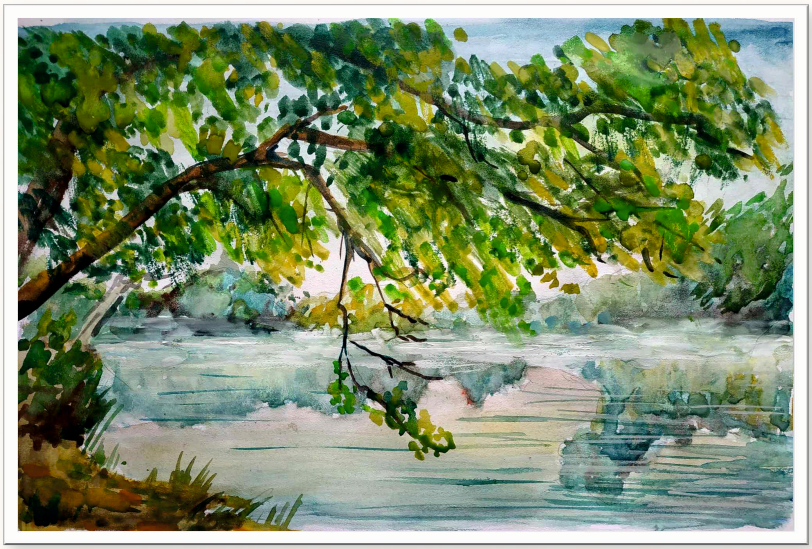
Про те, як люди не дорожили водою в селі Кринички, йдеться і в українській народній казці Наддніпрянщини «Вода», і лише завдяки кропіткій праці вони зуміли її повернути. Мешканці змушені були відрами носити воду з лісового джерела до криниць. Але надалі стали шанувати воду, навіть криниці у кожному дворі прикрасили різними візерунками.

Пам'ятаю розповіді своєї прабабусі, мовляв, старі люди казали, що невдовзі настануть такі часи, коли вода зникне з криниць, обміліють моря та висохнуть озера. Людям стануть не милими ні їхні палаци, ні коштовності. Всі блукатимуть лише у пошуках води. За ковток рідини даватимуть мішки золота, але воно буде нікому не потрібним. Йтимуть люди під палючим сонцем по вигорілій землі, а як побачать попереду, що щось блищить, то думатимуть, що то вода. Але коли підійдуть ближче, то знайдуть лише шматки золота, які виблискують на сонці. І вони переступатимуть їх байдуже і будуть іти далі. І це буде кара за те, що не берегли воду.

«Берегиня води на межі двох світів»
Аріна СИДОРЕНКО, 11 років,
з м. Слов'янськ Донецької області
Заводський ліцей № 1 (Полтавська область)

Нещодавно вчені з'ясували, що на глибині близько 640 кілометрів під поверхнею Землі існує гігантське сховище води, але яка перебуває там не у рідкому стані, а у зв'язаній формі – «захована» в структурі мінералу рингвудиту, що існує лише за великого тиску. Та хіба ж можна її порівняти з казковою річкою мого дитинства – річкою Сіверський Донець?

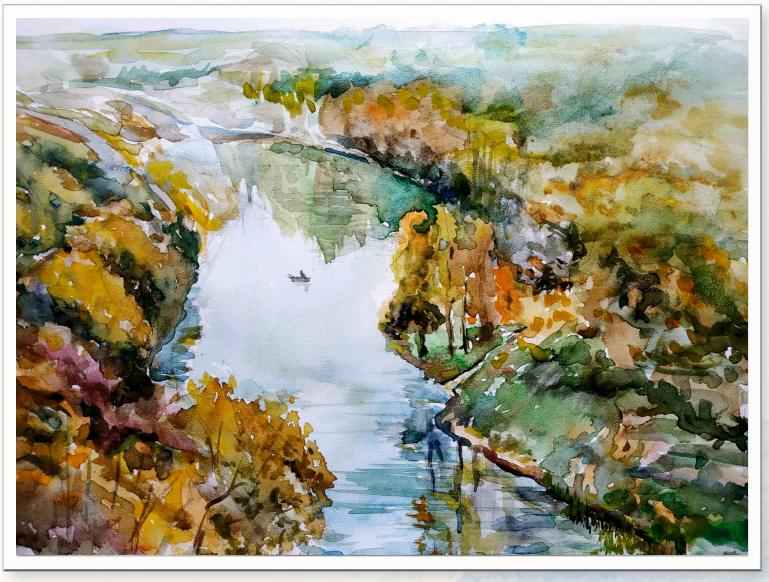

**«Сіверський Донець
в ранковому тумані»
Анастасія БРУСЛАВЕЦЬ, 15 років
Билбасівський опорний ЗЗСО І-ІІІ ст.
(Донецька область)**

Адже будь-яка річка – це не просто джерело життєдайної вологи, основа всього сущого на Землі, але й особливий мікроклімат, який надає наснаги, надихає на перемоги над собою, повертає у часи дитинства, виховує, благословляє у далекі світи, даруючи у спадок неповторні аромати того самого «річкового євшану». І втративши річку, ми позбудемося не тільки джерела вологи, але й генофонду наших предків, закодованого в кожній її краплині…

Сьогодні наш Донець побачив нове горе – війну. Його береги вкрилися вирвами від вибухів, його води стали свідками руїни. Чи буде жити наш народ, чи матиме він майбутнє? Відповідь за кожним із нас.

Я думаю: якщо витримає ріка, витримає і народ. Бо в її течії – вічність, у її хвилях – сила, у її дзеркалі – надія. Бо народ, який дбає про свою ріку, – дбає про свою душу. А Сіверський Донець – це наша перевірка на зрілість, наша жива книга пам'яті і наш дороговказ у майбутнє. Бо навіть у найважчі дні ріка продовжує текти. Вона, ніби мати, не полишає своїх дітей, навіть коли їм найтяжче.

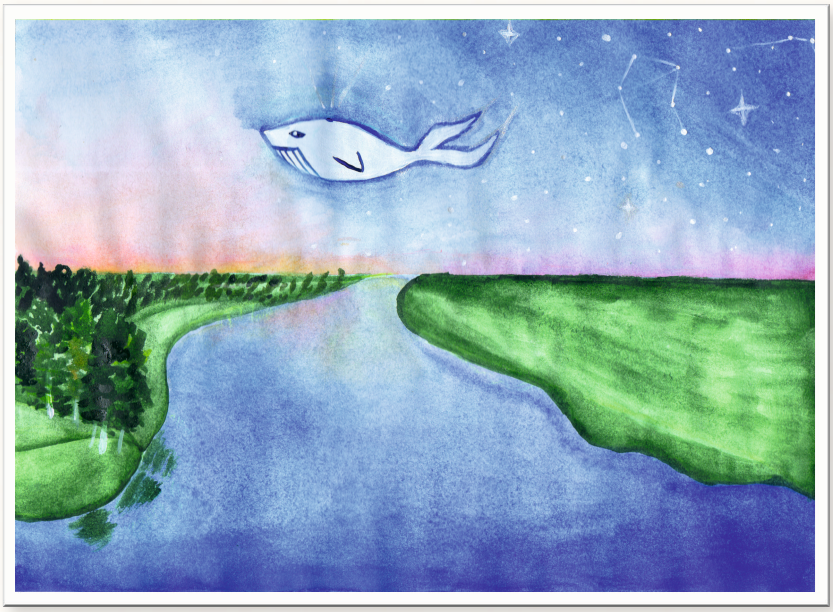

**«Барви Сіверського Дінця»
Анна ШЕВЧЕНКО, 14 років
Слов'янський ЗЗСО І-ІІІ ст. № 10 (Донецька область)**

Адже ТАМ, ДЕ Є ВОДА, – Є МАЙБУТНЄ. І поки Сіверський Донець несе свої хвилі крізь українську землю, у нас є НАДІЯ, СИЛА та ВІРА у завтрашній день!

Я вірю, що наш Сіверський Донець ще заспіває нам пісню радості, коли над ним знову розквітне мирне небо. Його хвилі знову стануть прозорими, як дитячі очі, а береги сповняться сміхом дітей. Тоді ми зрозуміємо, що зберегли не лише річку – ми зберегли… себе!

**Поліна ТЕНДІТНА, 19 років
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»**

**«Сузір'я Кита
з мінливою зіркою Міра
над водами Сіверського Дінця
як символ НАДІЇ на МИР»
Олександра КУЛІКОВА,
14 років
Харківський ліцей № 114
Харківської міської ради**

**«Безтурботне дитинство»
Артем АНТИПЕНКО, 13 років
Центр позашкільної освіти
Овідіопольської селищної ради
(Одеська область)**

СІВЕРСЬКИЙ ДОНЕЦЬ – ДЖЕРЕЛО НЕЗЛАМНОСТІ

Дорогий Сіверський Дінцю!

Ти бачив дитячий сміх на своїх берегах, чув шум літнього вітру та зберігав у своїх хвилях історії цілих поколінь. Для когось ти просто річка, а для мене – частина дому, спокою та надії.

З самого малечку я проводив багато часу на твоїх берегах. Разом з тобою навчився плавати, запускав камінчики, змагаючись з друзями, чий більше разів підстрибне об твою гладь. Мав радість проводить ночівлі у наметах з родиною, милуючись твоєю красою та величчю. Це були незабутні часи, що ми провели разом…

Але війна змінила значення річки. У важкі часи ти став не лише символом життя та краси українського сходу, ти став стратегічною перепоною та свідком мужності українських захисників. Твої береги стали символом єдності, витримки та боротьби за життя. На них будують понтонні мости, по яким доставляють допомогу, рятують людей. Мости, які з'єднують береги, що війна намагалась розділити.

Сьогодні Сіверський Донець – це не лише річка. Ти – символ незламності України. Я вірю, що одного дня твої береги знову наповняться радістю, а чиста вода твоя віддзеркалюватиме лише мирне небо…

**Ростислав СІМЕЙКО, 16 років,
з м. Слов'янськ Донецької області
Харківський автотранспортний фаховий коледж**

ДИТЯЧИЙ БІЛЬ ЗА РІДНИЙ КРАЙ

Я – українська земля. Я народжувала ліси, наповнювала річки, годувала людей. Моє повітря було чистим, моє небо – ясним. Я була домом для всіх, хто на мені жив…

А потім прийшла війна. Я здригалася від ударів… Вогонь палив мої ліси… Метал врізався в моє тіло… Вода, що дарувала життя, стала гіркою… Я відчувала страх разом із людьми. Я пам'ятаю…

Кожен уламок у моєму ґрунті – слід війни. Кожна висохла річка – нагадування. Я більше не така, якою була…

Але я знаю: навіть після найтемнішої ночі приходить світанок. Мої рани ще не загоєні, але разом ми можемо повернути життя! Я готова відродитися!

Я – дім. Твій дім! Допоможи мені загоїтися! Кожен твій крок – шанс для мене знову розквітнути…

Емма ТИХОНОВА, 19 років
Слов'янський фаховий коледж
індустрії та фармації

«Дитячий біль за рідний край»
Анна ТРОФАНЧУК, 15 років,
з м. Слов'янськ Донецької області
Кам'янець-Подільський ліцей № 5
(Хмельницька область)

Центральний образ цього колажу – дитячий малюнок, створений у перші дні повномасштабного вторгнення російської федерації. Я намалювала його у 2022 році, коли мені виповнилося 11 років. Це мій щирий, неприхований біль, страх і розгубленість, які переживають всі українські діти.

Обличчя дитини, сповнене тривоги, на превеликий жаль, стає символом покоління, яке змушене дорослішати серед війни. Сльоза на щоці – не лише особиста емоція, а й відображення спільного горя всієї України.

Інші елементи колажу поєднують екологічну катастрофу та наслідки війни: зруйновані міста, пожежі, забруднені річки, задимлене небо, військову техніку – усе це показує, як війна знищує не лише життя людей, а й природу, майбутнє та надію.

Цей колаж – голос усіх дітей, які не повинні знати, що таке війна! Контраст між зруйнованим світом і маленьким зеленим паростком символізує нашу віру у відродження. Попри біль, Україна живе! І її майбутнє ще можна зберегти!

А ВІН ПРОДОВЖУЄ ЖИТИ…

А він продовжує жити своїм життям… Незважаючи на зруйновані мости, на обпалені навколо нього ліси, незважаючи на пануючу чужу владу і «нові» кордони. Від самого початку війни саме він до 2022 року тримав ці межі між новоявленою «ЛНР» і рідною Україною.

Сіверський Донець продовжує жити своїм життям... Спокійним, впертим, вічним життям ріки.

«Сіверський Донець на Луганщині»
Алана НЕКРЯЧА, 18 років
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

Він, як і раніше, розливається широкими водяними ланами навесні й вкривається блискучою кригою взимку. Він усе так само тихо несе свої води повз крейдові гори-старожили і так само гостинно приймає родину білих величавих лебедів, які щороку повертаються до нього, ніби знаючи: тут їхній дім.

І коли, переїжджаючи через нього, бачиш стелу на околицях рідного міста Щастя з написом: «Щастя починається звідси», – я дійсно знаю, що воно справді починається саме там… Там, де залишилися мої дитячі спогади, де глибоко пустили корені мої пращури, де широкою блакитною смугою несе свої води Сіверський Донець – такий далекий і такий бажаний. Чекає нас із перемогою. І ми обов’язково зустрінемося знову.

Тарас МІЩЕНКО, 17 років, з м. Щастя Луганської області
КЗ «Вінницький ліцей № 3 ім. М.Коцюбинського» (Вінницька область)

ДО ЗУСТРІЧІ, НАШ РІДНИЙ СІВЕРСЬКИЙ ДОНЕЦЬ!

Війна... Вона змусила нашу сім'ю, як і мільйони інших сімей, покинути свій край, де все було звичним, рідним: і дім, і ліс, і степ, і річка... А якою смачною була водиця в криниці!!!

Вода! Вона була навкруги. В річці Сіверський Донець – нашій блакитній перлині Донеччини. В Голубих озерах, місця відпочинку біля яких називали Донецькою Швейцарією. В затоках та заводях, у безіменних озерцях та болотистих місцях... Неповторна краса водних об'єктів... Неймовірні відчуття та спогади про відпочинок в рідних серцю місцях...

Чи зможемо ми колись знову милуватися цими краєвидами?

Затамувавши подих, кожного дня слухаємо новини, сподіваючись на краще… Дуже хочеться, щоб вода змила увесь бруд війни, сльози та горе, а річка своєю течією віднесла їх далеко-далеко, де ніхто б ніколи не знайшов…

І тоді засяє, заграє миготінням промінець ласкавого сонця у чистих прозорих водах нашої красуні-річки. І знов повернеться життя в наш рідний Донецький край.

Любимо. Пам'ятаємо. Віримо. Сподіваємося. Чекаємо на зустріч із тобою, наш рідний Сіверський Донець!

Ірина ОРЛОВА, 12 років
Лиманський ліцей №4 Лиманської міської ради (Донецька область)

СПОВІДЬ РІЧКИ

Перші промені вранішнього сонця торкаються моєї прохолодної, стрімкої та чистої води, граючи зайчиками на поверхні. Природа прокидається та оживає. І я разом із ними. Я річка – довга, широка й стрімка. Моє русло проходить крізь могутній ліс, через галявини, вкриті квітучими й запашними квітами, і біля селищ, де працьовиті люди обробляють землю, вирощуючи свіжі овочі та фрукти.

Часто до мене приходять люди набрати «чарівної» води, адже вона настільки чиста, як сльоза, що аж душа бринить та наповнюється життєвою силою. Кожного ранку я зустрічаю рибалок, бо у моїх водах живе різноманітна риба, яка так і манить своїми блискучими плавцями. А також я бачу закохані пари, які сідають увечері на моєму березі та тихенько милуються красою, а я разом і з ними.

Та настали для мене важкі часи – діяльність людей, які нерозумно використовують ресурси природи. Вони почали мене засмічувати: «Це ж річка! Викину та й потече собі кудись далі». Додавати домішки до моєї кришталевої води:«Та ніхто й не помітить, що ми проклали труби з заводу у річку, все змиє!». Почали забувати про мене: «Та нащо очищувати річку від гілок та сміття? Русло ж є, то вода сама впорається».

«Там, де є вода, – є майбутнє!»
Вероніка КОЗИРЄВА, 13 років, з м. Слов'янськ Донецької області
ОЗО «Миргородський ліцей імені Івана Андрійовича Зубковського» (Полтавська область)

Це було так боляче спостерігати, що ті, кого я найбільше любила, почали труїти мене… І вже ті рибалки проходять повз, адже нічого путнього немає з улову, та й люди бідкаються від невеликого врожаю, а ті закохані пари навіть і не оглядаються на мене, бо ж виглядаю вже не такою привабливою. Мої русла почали шукати інші шляхи, можливо, зверну я кудись в іншу сторону і там буде краще! Але ж ні... Стає лише гірше, і мій потік вже не такий могутній, як колись…

Почуйте ж мене, допоможіть мені, прикладіть зусилля! Не вгасайте пам'ять про те, що я даю всім життя! І якщо дбати про мене – то і вам повернеться добро! Минуло кілька років, як мій потік перетворилася на струмочок, який ледве собі пробиває шлях, та й тече тепер, наче темна магія, яка лиш може нашкодити…

Аж ось бачу зграйку молодих людей, наче щось досліджують, прибирають... Їх стає більше, і з кожним днем їхньої копіткої праці мені стає легше дихати! Вони старанно та заповзято прибирають сміття, що так надокучало мені весь час. Молодь сміється й дбайливо висаджує нові деревця, які будуть рости, напуваючись моєю водою…

А ще вони досліджують мої води! Невже вони прагнуть допомогти мені остаточно відновитися? Мій стан перевірять і знатимуть, як покращити якість води. Я наче знову оживаю, сповнюючись новими силами та надією, що тепер можу вільно текти та жити!

Все ж таки надія на щасливе майбутнє не згасає… Справді відважні, чесні та сумлінні люди мають прагнення і наснагу все виправити та відновити. І кожен їхній маленький крок – наступна сходинка до великих звершень.

Я щиро пишаюся вами, мої любі друзі, – усіма, хто цінує воду та піклується про довкілля.

Адже там, де є вода, – є майбутнє!

Дарія ОГІНСЬКА, 19 років
Донецький національний університет імені Василя Стуса

Дбай про якість води – це твоє життя!»
Катерина ЛЕНЬ, 13 років
Слов'янський ЗЗСО І-ІІІ ст. № 5
(Донецька область)

«Благодать над Дінцем»
Анастасія ПЕНЬКОВА, 13 років
Новояворівський ЗЗСО І-ІІІ ст. № 2
(Львівська область)

СВІТЛА НАДІЯ

Тихий ранок на березі річки.
Тут пташині лунають пісні…
Ніжні промені сонця крізь листя
Тихо линуть у води стрімкі

Серед лісу на крейдяних горах
Розташована Лавра Свята –
Наша світла надія у вірі,
Це наш спокій і віра в життя.

Ангеліна ДАЦКО, 18 років
ДНЗ «Новояворівське
вище професійне училище»
(Львівська область)

Б'ють джерела поміж крейдяних гір,
Де спокій лісу й неба синь безкрая.
Це Сіверський Донець –
перлина і дозір,
Краса свята і гордість краю.

Несе він води крізь віки,
Через випробування,
що прийшли на землю.
І озаряє сонце його береги,
Мов знак, що ми здолаємо
цю темряву!

Артур ОХРІМЕНКО, 21 рік
Слов'янський фаховий коледж індустрії та фармації

ЛЕГЕНДА ПРО НАЗВУ РІЧКИ СІВЕРСЬКИЙ ДОНЕЦЬ

Давним-давно, коли на землі ще панували духи природи і магії, жив великий і могутній князь на ім'я Сівер. Він правив справедливо і мудро, а його землі були багаті та родючі. Народ любив свого князя, а він, у свою чергу, дбав про своїх підданих та землю, на якій вони жили.

Одного разу до князя Сівера прийшла біда. Ворог, жорстокий і підступний, зібрав велике військо і напав на його землю. Бої були жорстокими, і багато хоробрих воїнів загинуло, захищаючи свою батьківщину. Князь Сівер відчував, що сили його воїнів виснажуються, а ворог наближається до його столиці.

Зрозумівши, що настав вирішальний момент, Сівер звернувся до духів природи за допомогою. Він пішов до священного гаю, де стояв стародавній дуб, під яким, за легендою, жив дух лісу. Князь впав на коліна і щиро попросив захисту для свого народу. І дух лісу, старий і мудрий, з'явився перед князем. Він сказав: «Князю Сівере, твоє серце чисте, а наміри благородні. Я допоможу тобі, але за це ти повинен віддати мені щось дуже цінне».

Князь погодився на будь-яку умову, аби врятувати свій народ. Дух лісу підняв руки до неба, і з його долонь почала текти вода, яка перетворилася на потужну річку. Вода заливала ворогів, зупиняючи їх просування. Вони змушені були відступити, і землі князя Сівера були врятовані.

Але дух лісу нагадав: «Тепер, князю, ти повинен виконати свою обіцянку. Але я бачу твою вірність і відданість своєму народу. Тож я не заберу в тебе щось матеріальне. Моє прохання просте: збережи цю річку і бережи її як найцінніший скарб. Вода цієї річки – це моя сила і благословення для твоїх земель. Нехай вона стане джерелом життя і процвітання для твого народу».

Князь Сівер погодився з умовою духу лісу і заприсягнув берегти річку. Відтоді річка стала відомою як Сіверський Донець на честь князя Сівера, який врятував свій народ і отримав благословення від духу природи.

Минали роки, і річка Сіверський Донець текла через землю князя, приносячи родючість полям, життя лісам і радість людям. Народ пам'ятав про великодушність і мудрість свого князя, і легенда про його подвиг переходила із покоління в покоління.

Князь Сівер залишився у пам'яті людей як великий захисник своєї землі. Його ім'я стало символом мужності, відданості та любові до своєї батьківщини. Річка ж, названа у його честь, продовжувала текти, нагадуючи всім про ту давню обіцянку – берегти природу і шанувати її дари.

І досі люди, що живуть біля Сіверського Дінця, шанують річку і дбають про неї, пам'ятаючи про стародавню легенду. Річка дарує їм свої чисті води, багаті на рибу та навколишню природу, залишаючись символом благословення і процвітання, яке приніс князь Сівер своїм людям.

Так і живе легенда про Сіверський Донець, нагадуючи всім про важливість гармонії з природою і збереження її багатств для майбутніх поколінь.

Варвара ПОПОВА, 14 років
Філія № 1 Новогродівського опорного ЗЗСО І-ІІІ ст. № 7 (Донецька область)

На цій картині воронка часу об'єднує минуле і теперішнє…

«Сіверський Донець дає надію на майбутнє»
Олександра КУЛІКОВА, 14 років
Харківський ліцей № 114 Харківської міської ради

І в цей проміжок часу легенди і міфи Сіверського Дінця оживають! Заховане у крейдяних горах золото, казкові лісові духи, жінки-амазонки, козаки-характерники, які володіли особливою магією… Тепер усі вони – духи-охоронці річки, яка дає життя і надію на майбутнє!

Краю рідний! О мій милий краю!
Люба й сильна матінка-земля!
Краще в світі місця я не знаю,
Де б раділо кожне немовля!

Де б палали променисті зорі
Двом родинам на нічному небі,
Й там, де знов скажу: на крилах долі
Буйним вітром я лечу до тебе!

Де під небом золоті долини
Розтяглися вздовж високих гір,
Ця країна зветься – Україна,
Що зведеться з-під важких руїн!

Як крізь роки волю будували,
Має кожен добре пам'ятати
І священну землю берегти,
На якій з тобою ми зростали!

Де струмків дзвінких прозора вода,
Це – народу чарівний вінець!
Де бере початок чиста врода, –
То славетний Сіверський Донець!

Краю рідний! О мій милий краю!
Скільки ж терпиш ти, моя земля!
Серце крає і душа страждає,
Та не вічна навіть ця війна!

Крізь віки під впливом цього часу
Відбудуємо нове життя завзято,
Й запанує мир на всім Донбасі
І єднання аж до Закарпаття!

Краю рідний! О мій милий краю!
Думи всі про тебе вірою звертаю:
Лише той народ своє майбутнє має,
Що про край свій, як про матір, дбає!

Ангеліна ГОЛЬБЕРГ, 19 років
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

СІВЕРСЬКИЙ ДОНЕЦЬ – РІЧКА МОГО РІДНОГО КРАЮ

Моя люба річко Сіверський Донець! Ти – річка мого дитинства, мій любий, рідний дім. Я пам'ятаю сонце і тепло у плесі твоїм. Хоч я зараз далеко, та серцем завжди там, де хвилі твої сині шепочуть берегам…

Через ворожу силу зазнала ти страшних страждань, як і вся наша Країна! Хоч ворог і забруднив твої води, ти не залишилась в біді самісінька. Твої захисники – дорослі – оберігають тебе сьогодні, а ми, діти, щиро віримо, що запанує Мир і зацвіте Країна! Тобі ж, нескореній, разом ми повернемо бувалу силу, велич і красу!

Коли на берегах знов безпечно стане, ми, діти, обов'язково повернемося і будемо долучатися до очищення твоїх берегів, будемо берегти кожну краплинку, і на твоїх берегах знов запанує радість та дзвінкий дитячий сміх. Бо там, де є вода, – є майбутнє і життя!

Максим БАРАБАШ, 9 років,
з м. Слов'янськ Донецької області
Чернівецька гімназія № 14
Чернівецької міської ради

«За чисті береги»
Римма МІЩЕНКО, 13 років
Слов'янський ЗЗСО І-ІІІ ст. № 10
(Донецька область)

ВІРЮ У МАЙБУТНЄ!

Тече Донець крізь дні й роки,
Могутній, вільний і великий.
Лише торкнись його води –
І в серці запанує спокій.

Ти, любий друже, бережи
Життя джерельне і природу!
Вона крізь біль воєнних дій
Дарує нам цілющу воду.

Давай річкам залишим чисті береги
І збережем краплину кожну!
Де є джерела життєдайної води,
Майбутнє у країни буде завжди!

Аріна СИДОРЕНКО, 11 років,
з м. Слов'янськ Донецької області
Заводський ліцей № 1 (Полтавська область)

«Сила відродження»
Соломія КОЦЕРУБА, 13 років
Новояворівська дитяча школа мистецтв
(Львівська область)

ТАМ, ДЕ Є ВОДА, – Є МАЙБУТНЄ!

Вода – це основа життя і безцінний дар природи, а ще – ключовий фактор розвитку суспільства та економіки. Без води неможливе майбутнє людства.

Вода живить землю і напуває людей, дає силу містам і селам, підтримує наше здоров'я і життя... Вона є символом чистоти, відродження та надії.

Тож праця людей, які зберігають, очищують, постачають та захищають водні ресурси, має особливе значення. Їхня робота – це не лише професія, а й служіння суспільству.

Працівники водного господарства щоденно виконують важливу місію: забезпечують людей водою, дбають про збереження річок і водойм, підтримують стабільність і розвиток громад.

Там, де є чиста вода, – є здоров'я! Там, де є річка, – є життя!

Там, де люди бережуть природу, – є майбутнє!

Кожна крапля води – це внесок у здоров'я людей, добробут держави та безпеку наступних поколінь. Саме тому відповідальне ставлення до водних ресурсів – це наша спільна турбота про завтрашній день.

Сьогодні, як ніколи, важливо берегти воду, раціонально її використовувати та пам'ятати: майбутнє починається з відповідальності кожного з нас!

Там, де є вода, – там є життя, є розвиток, є надія, є майбутнє!

Катерина БІЛОЗОР, 12 років
Слов'янський ЗЗСО І-ІІІ ст. № 8 (Донецька область)

Олександр ПОДОСЕЛЬНИК, 8 років
Лиманський ліцей № 3 Лиманської міської ради (Донецька область)

Ми сприймаємо воду як належне, але вона – найцінніший скарб!
Кожна крапля води – це подих життя у долонях світу...

Олівія КРИКЛЯ, 7 років

Ми повинні дбати про природу, не засмічувати водойми,
економно використовувати воду і навчати цьому інших!

Катерина БІЛОЗОР, 12 років

Я хочу, щоб наші річки були чистими і повноводними.
Люди мають пам'ятати, що природа – наш спільний дім!
Важливо берегти кожну краплину води, що несе життя і дарує майбутнє!

Максим БАРАБАШ, 9 років

Я мрію через кілька років прийти на річку Сіверський Донець,
яка стане безпечною, чистою, швидкою та глибокою...
Хочу побажати всім річкам – миру і дбайливого ставлення людей!

Денис УГНІВЕНКО, 10 років

Цифровий ЕКОстікерпак

«Бережи Сіверський Донець!»

БЕРЕЖИ СІВЕРСЬКИЙ ДОНЕЦЬ!

АВТОР:
ОЛЕКСАНДР МАРТИНЮК
Донецький національний університет імені Василя Стуса

- Використовуй для спілкування в **Telegram!**
- **ЗАВАНТАЖУЙ** за QR-кодом або за посиланням:
- **https://t.me/addstickers/BerezhiSverskijDonec**

НА ОБКЛАДИНЦІ – МАЛЮНОК

«Сіверський Донець – перлина України»
Ірина ДЕМИДЮК, 11 років
Драбівська дитяча школа мистецтв (Черкаська область)

Цей альманах створено в межах проєкту
«Екологічна освіта для стійкого майбутнього: підтримка молоді та педагогів прифронтових громад»
Проєкт реалізовує Academic Network Eastern Europe (akno e.V.), яка з 2022 року впроваджує міжнародну ініціативу SCIENCE AT RISK Emergency Office